

Kees 't Hart. *Zwembad. Querido*

Kees 't Hart moet veel van zwembaden houden en wat belangrijker is, hij weet er ook aanstekelijk over te schrijven. Zo begint het tweede deel van zijn nieuwe roman die (bedrieglijk eenvoudig) *Zwembad* heet: 'Het mooiste moment van het zwemuur: het bad in afwachting van de zwemmers, het water rimpelloos als glas. Ik daalde de trap van de galerij af naar het bad. Zowel het plafond van de reusachtige, helverlichte zwemzaal als de bodem van het bad waren zichtbaar in het wateroppervlak. Het leek of de hele ruimte boven op het water dreef'.

In de roman is het een zeldzaam en bijna idyllisch moment van transparantie, dat weldra door de in het water plonzende zwemmers zal worden verbroken. Maar de onhelderheid waar het in dit boek om gaat, zit minder in de wereld waarover wordt verteld dan in het hoofd van de verteller. In het zwembad assisteert hij zijn broer, die er stage loopt als badmeester. In het eerste deel van de roman hebben we met beiden vluchtig kunnen kennismaken, terwijl ze op weg waren naar het zwembad.

Onderweg zijn ze een soort optocht tegengekomen van - wellicht - eerstejaarsstudenten die een ontgroeningsopdracht uitvoeren. Terwijl de broer in een kledingwinkel een zwembroek steelt, is de verteller met de deelnemers van de optocht in botsing gekomen, waarbij een meisje hem in het gezicht zou hebben gespuugd. Later komt hij hen opnieuw tegen in het zwembad. Er ontstaat een vechtpartij en op de laatste bladzijde staan de verteller en het meisje dat naar hem gespuugd zou hebben elkaar te kussen.

Wie uit dit verhaal wijs kan, mag het zeggen. En dan heb ik pas een paar elementen uit woordenstroom naar voren gehaald; 't Harts verteller, geholpen door een meer dan levendige fantasie, brengt nog veel meer te berde. Zijn verhaal doet denken aan het verslag van een droom. Net als in dromen vloeien de gebeurtenissen moeiteloos in elkaar, veranderen onverwacht van karakter en houden even plotseling op als ze zijn begonnen.

Elke samenhang lijkt te ontbreken, tenzij men let op de manier waarop het verhaal wordt verteld. Dan lichten in het relaas bepaalde beelden en trefwoorden op, die tezamen door hun frequentie zoiets als een patroon gaan vormen. Een patroon dat herinnert aan de orde die in een waansysteem regeert: binnen het systeem is alles vanzelfsprekend, daarbuiten valt er eigenlijk geen touw aan vast te knopen.

Het beste wat men in zo'n geval kan doen is proberen zich te verplaatsen in de kennelijke obsessies van de verteller, voor wie alles wat hij ziet of hoort aanleiding is om zich te verliezen in fantastische uitweidingen en dwaalwegen. Of het nu gaat om ontgroening, om afscheid, om touwtjesknoperij, om de kettinkjes die de vrouwelijke badmeesters om hun pols dragen of om de vergelijking van het zwembad met een bordeel: zodra het de hersens van de verteller is binnengedrongen, blijft het er rondspoken, voortgestuwd door troebele verlangens van doorgaans erotische snit.

In de tekst levert dat verrassende wendingen op. Bijvoorbeeld wanneer men te midden van het stuurloze gemijmer en gepeins opeens leest: 'Ze leek met haar blik en haar mond te willen zeggen dat ik rustig aan één stuk door 'kettinkje kettinkje' zou mogen schreeuwen terwijl zij mijn onelegant harde geslachtsdeel tussen haar lippen

heen en weer wrong'. Dat laatste gebeurt natuurlijk niet echt, de verteller denkt of wenst het alleen, maar dat is meer dan voldoende om het binnen de fantastische orde van het verhaal zijn plaats te geven.

Zo gaat het voortdurend: alle mogelijkheden die de verbeelding suggereert, worden ogenblikkelijk in de tekst gerealiseerd. Wanneer men dit eenmaal doorheeft, wordt het zelfs mogelijk het verhaal tot zijn - schamele - realistische kern terug te brengen. Maar door dat te doen, maakt men het tegelijkertijd kapot. 't Harts proza ontleent zijn charme immers aan het feit, dat de gebruikelijke regels die zin en onzin in het bewustzijn van elkaar scheiden tijdelijk buiten werking zijn gesteld.

In zijn vorige roman *De neus van Pinokkio* (die volgens een identiek procédé is geschreven) heeft 't Hart het bij monde van zijn verteller over 'inlevingscomplexen' en een 'ervaringsoverschot'. De verteller van *Zwembad* lijdt duidelijk aan dezelfde kwalen: de wereld, hier geconcentreerd in de vorm van een zwembad, is voor hem blijkbaar zo overweldigend, dat hij uit de veelheid van indrukken onmogelijk een eenduidige keuze kan maken. Daarom wordt voor het gemak alles in het verhaal ondergebracht.

Het resultaat is zonder meer bizar, dikwijls vermakelijk, soms mooi op een ijle, breekbare manier, zoals de geciteerde passage over het nog onbetreden zwembad laat zien. Maar ook valt moeilijk te ontkennen dat de grens, waarachter het oeverloze geouwehoer begint, meer dan eens royaal wordt overschreden. Terwijl het verhaal op die momenten aan zijn eigen wetmatigheid ten onder dreigt te gaan, kan de lezer alleen maar verwonderd toekijken hoe de roman desondanks vol woorden blijft stromen. Om het met een beeld te zeggen (want de associatiedwang van 't Harts verteller is besmettelijk): als een zwembad vol water.

(*de Volkskrant*, 4-12-1992)